

PRACTICES OF NEARNESS

OLJA TRIAŠKA STEFANOVIČ

KURÁTOR: PATRIK KRAJČOVIČ | 17.09. – 22.11. 2026

Strih videa a technická produkcia: Peter Barényi

Druhá polovica 20. storočia bola poznačená zamrznutým konfliktom medzi západným a východným blokom. Studená vojna priniesla nielen súperenie v oblasti ekonomického rastu, zbrojenia a technologickej prevahy, ale aj formovanie nových geopolitických vzťahov. Práve otázka politickej blízkosti, spojenectiev a spôsobov ich reprezentácie je leitmotívom výstavy Practices of Nearness srbsko-slovenskej vizuálnej umelkyne Olji Triašky Stefanovič. Autorka prostredníctvom archívneho výskumu skúma mechanizmy vytvárania politických aliancií a spôsoby, akými sa vzťahy medzi štátmi a ich predstaviteľmi formovali.

Medzi dvoma mocenskými pólmi sa počas studenej vojny profilovalo Hnutie nezúčastnených krajín (Non-Aligned Movement), ktorého spoluzakladateľkou bola Juhoslávia. Prezident Josip Broz Tito sa usiloval vytvoriť priestor pre samostatnú zahraničnopolitickú agendu a posilniť postavenie Juhoslávie na medzinárodnej scéne. Krajina sa v tomto období stala významným miestom, kde sa stretávali lídri a líderky krajín stojacich mimo hlavných mocenských blokov. Práve tieto stretnutia a formy diplomatickej reprezentácie sa stávajú východiskom autorkinho skúmania toho, ako sa politická blízkosť vytvára a akými gestami sa stáva viditeľnou.

Prostredníctvom rozsiahleho archívneho výskumu Olja Triaška Stefanovič sleduje mechanizmy budovania medzinárodných aliancií a spôsoby, akými sa politické vzťahy utvárali nielen počas oficiálnych diplomatických ceremoniálov, ale aj prostredníctvom nenápadných gest partnerstva, výmeny darov či symbolických rituálov. Výstavu tvoria série diel, v ktorých autorka prepája dobové fotografie a novinové články s vlastnými fotografickými zábermi. Archívne materiály rekonštruje a nanovo skladá do mozaiky, v ktorej sa fragmenty minulosti spájajú do širšieho historického, politického, ale aj osobného kontextu.

Motív politickej blízkosti a jej symbolickej reprezentácie rozvíjajú aj série koláží Hunting Rituals a tapisérií Politics of Flowers. Obe odkazujú k princípom takzvanej mäkkej moci (soft power) a skúmajú diplomatickú kultúru, v ktorej sa dary, rituály, poľovníctvo či kvetinová výzdoba stávajú nástrojmi budovania vzťahov. Exotické zvieratá boli predmetom lovu, ale aj prestížnymi darmi medzi politickými elitami. Podobnú úlohu zohrávali bohaté kvetinové aranžmány prítomné na oficiálnych ceremóniách. Flóra a fauna sa tak stávali nástrojmi formovania aliancií, nositeľmi symbolických významov a zároveň prostriedkami mäkkej moci. Výstava Practices of Nearness však nepredstavuje iba reflexiu historických udalostí druhej polovice 20. storočia. Politická blízkosť, ktorú autorka sleduje v rovine medzinárodných vzťahov, sa zároveň premieta do osobnej skúsenosti. Centrálna videoinštalácia What's Happened tematizuje paradoxnú skúsenosť blízkosti a vzdialenosti. Statický obraz rodičov konfrontuje so zvukovou stopou telefonického rozhovoru, respektíve monológu, v ktorom počujeme iba jednu stranu komunikácie. Osobná rovina telefonického rozhovoru sa prostredníctvom otázky „Čo sa stalo?“ prelína so širším spoločenským kontextom.

V kontexte súčasnosti – formovania nových geopolitických partnerstiev, prebiehajúcich vojnových konfliktov a postupného rozkladu svetového poriadku – získava výstava novú naliehavosť. Spôsoby, akými vznikajú spojenectvá, ako sa vytvára politická blízkosť a akú úlohu v nej zohrávajú symboly, rituály či gestá, zostávajú aktuálne.

Olja Triaška Stefanovič (*1978) je vizuálna umelkyňa, fotografka, docentka a vedúca Katedry fotografie a nových médií na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Svoje diela prezentovala na mnohých domácich aj zahraničných výstavách. Je finalistkou Ceny Nadácie NOVUM (2019) a štipendistkou programu Fulbright (2023 – 2025). Jej tvorba je typická archívnym výskumom prameňov z obdobia studenej vojny. Vo svojich dielach prepája kolektívnu pamäť s osobnou skúsenosťou vyrastania v bývalej Juhoslávii a skúma spôsoby, akými sa individuálne a kolektívne dejiny navzájom prelínajú.